Sadranç kitaby: Başlangyçlar

Category: Kitapcy,Sport we turizm
написано kitapcy | 26 января, 2025
Sadranç kitaby: Başlangyçlar BAŞLANGYÇLAR

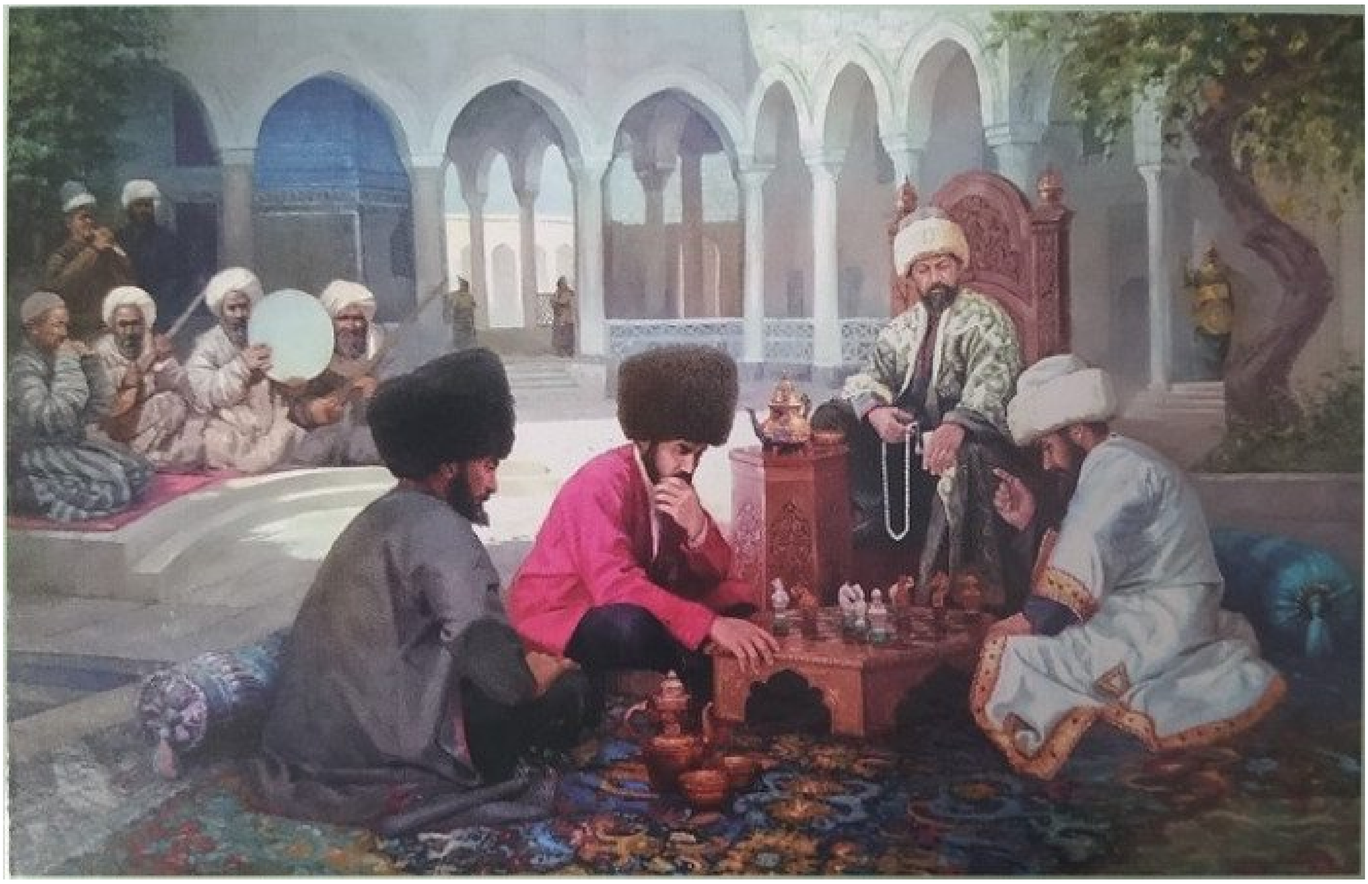

Şu küşt başlangyçlaryny Adly we Suly ikisi ýatlap geçipdir.
Gyzyllaryň başlangyjynyň adyna «Watid Amr» diýilýär («Amryň myhy»).
Garalaryň başlangyjynyň adyna «muraddad», ýagny «gaýtalanan» ýa-da «goşalanan» diýilýär. Bu başlangyç bilen Jabyr, soň Zabzap başlar eken. Bu başlangyç gowy başlangyçdyr. Beýle usul bilen başlamak üçin ökdelik gerek we ony berk ýat tutmaly. Bu başlangyç garşydaşyň her oýnuna görä çala üýtgäp biler.

	ruh	pil	şa				ruh
		at			at		
pyýa da		pyýa da	pil	perzi	pyýa da	pyýa da	pyýa da
	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da			
	pyýa da						
pyýa da			pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da
		ruh	at	at			
	ruh	pil	perzi	şa	pil		

Gyzyllaryň bu başlangyjynyň ady «as-Sif» («Kenar») atlandyrylýar. Beýle başlangyç bilen Nagym al-Hadym başlaýan eken. Garalaryň bu başlangyjy «al-Ajaýyz» («Garrylar») atlandyrylýar. Beýle başlangyç bilen Ukda başlaýan eken.

ruh							ruh
			şa	at			
pil	pyýa da	at	perzi	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pil
pyýa da		pyýa da	pyýa da				pyýa da
			pyýa da	**pyýa da**	**pyýa da**		
pyýa da	**pyýa da**	**pyýa da**	**perzi**	**pil**		**pyýa da**	**pyýa da**
		ruh	**at**	**at**	**ruh**		
				şa	**pil**		

Garalaryň bu başlangyjy «Mahih» («Kelle») atlandyrylýar. Onuň bilen Şaky başlar eken.
Gyzyllaryň bu başlangyjy «Saýýala» («Akym») atlandyrylýar. Onuň bilen Abu Sarara Ekber başlar eken. Suly şeýle diýýär: «Adlynyň ýatlap geçýän başlangyçlarynyň içinde şu görkezilen iki başlangyçdan – «Mahihden» we «Saýýaladan» dogrusy ýok».

ruh							ruh

49

		şa	at	at		pyýa da	pyýa da
pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	perzi	pyýa da		pil
				pyýa da			pyýa da
	pyýa da						
pyýa da		**pyýa da**	**pyýa da**	**pyýa da**	**pyýa da**	**pyýa da**	**pyýa da**
		ruh	**at**				
	ruh	**pil**	**şa**	**perzi**	**pil**	**at**	

Garalaryň bu başlangyjy «Maşaýyhy» («Köne») atlandyrylýar.
Onuň bilen Nagym başlar eken.
Gyzyllar «Mugakrap» («Gyşyk») başlangyjy bilen başlaýar.

ruh					ruh		
		şa	pyýa da	pyýa da			
	pyýa da	at	perzi	pil	at	pyýa da	pil

)

pyýa da		pyýa da			pyýa da		pyýa da
pyýa da				pyýa da			pyýa da
pil	pyýa da	pyýa da	pyýa da	perzi	pyýa da	pyýa da	pil
			şa	at			
ruh	at						ruh

Biziň bu ýerde ýatlamadyk başlangyçlarymyzy Adly kitabynda berýär.
Aşakdaky başlangyçlar Sulynyň ýatlap geçen başlangyçlary bolup, olary Adly ýatlamaýar.
Garalaryň bu başlangyjy «Husaý Pyrgawn» atlandyrylýar. Onuň bilen Abu Ýemin oýnapdyr.
Gyzyllar «Band Hadam» başlangyjy bilen başlaýar.

ruh					ruh		
		şa	pyýa da	pyýa da			

1

	pyýa da	at	perzi	pil	at	pyýa da	pil
pyýa da		pyýa da			pyýa da		pyýa da
			pyýa da	**pyýa da**			**pyýa da**
pil	**pyýa da**	**pyýa da**	**pil**	**perzi**	**at**	**pyýa da**	
		at	**şa**		**pyýa da**		
ruh							**ruh**

Garalar «Jeýş» göçümi bilen başlaýar.
Gyzyllaryň başlangyjynyň ady «Ruku», şeýdip Jadaf başlar eken.

ruh							ruh
	at	şa					
	pyýada	pyýada	perzi	pil	at	pyýada	pil
pyýada			pyýada	pyýada	pyýada		pyýada
pyýada							pyýada

52

		at	pil	pil	at		
	pyýada	pyýada	pyýada	pyýada	pyýada	pyýada	
ruh			perzi	şa			ruh

Garalaryň şu başlangyjy «Muwaşşah» diýlip atlandyrylýar.
Men gyzyllaryň başlangyjyny saýlaýaryn we ony «Mutalahyk» diýip atlandyrýaryn. «Mutalahyk» sözi «biri-biriniň yzyndan barmaklyk» diýmekdir. Sebäbi mallar biri-biriniň yzynda ýerleşýär we bir ýere toplanýarlar. Mallary düzgüne salmak gerek. Beýle başlaýan oýunçy özüniň çep tarapyny äsgermezçilik etmeli däl, çep tarapy barlap durmaly we oýny şol tarapdan açmajak bolmaly.

	ruh	pil	şa		pil	ruh	
pyý ada				at			
		at	pyýa da	perzi	pyýa da	pyýa da	pyýa da
	pyýa da			pyýa da			
		pyýa da			pyýa da	pyýa da	

53

pyý ada	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	perzi		
			at	at	ruh		pyýa da
		pil		şa	pil	ruh	

Suly şeýle diýýär: «Biz ýokarda käbir başlangyçlary görkezip geçdik. Olar ýeterlikdir. Şol başlangyçlaryň suratynyň çekilmeginiň sebäbi köplenç küştde döwi başlaýan öz garşydaşynyň oýun başlaýşyna üns bermeýär we öz göçümlerine gözüni dikip, garşydaşynyň oýny alyp barşyny göz öňünden gidirip utulýar. Sebäbi başda öz bähbidine ulanyp boljak zatlary taşlap gidýär, oýun bolsa giňeýär.
Aşakda Adlynyň ýatlap geçen we Sulynyň ýatlamadyk başlangyjyny berýäris.

	at		şa	perzi	pil		ruh
	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	

54

				pil	at	ruh	
pyýa da							pyýa da
							pyýa da
pyýa da	pyýa da	pyýa da	pyýa da	pil	perzi	at	pil
			at		şa	pyýa da	
ruh							ruh

Garalaryň başlangyjynyň ady «Ibt» («Goltuk»). Bu düzümi Abu Şarara Asgar oýnapdyr.
Gyzyllaryň başlangyjynyň ady «Karmaý», ony Amr Tagun oýnapdyr.
Arap dilinden terjime edip çapa taýýarlan Şaman BAÝRAMMYRADOW.
Sport we turizm